

QORTI TA' L-APPELL

**ONOR. IMHALLEF
PHILIP SCIBERRAS**

Seduta tat-23 ta' Ottubru, 2009

Appell Civili Numru. 91/2004/1

Joseph Spiteri

vs

Melanie Cachia

Il-Qorti,

Fis-17 ta' Marzu, 2009, il-Qorti Civili tal-Magistrati (Malta) ippronunzjat is-segwenti sentenza fl-ismijiet premessi:-

“Il-Qorti,

Rat l-avviz fuq indikat datat it-13 ta' Frar tas-sena 2004 li permezz tieghu l-attur sejjah lill-konvenuta quddiem din il-qorti sabiex tghid ghalix m'ghandhiex tigi kkundannata:

1. Illi thallas lill-attur s-somma ta' erbat elef disa' mija u disghin Lira Maltin, (LM4990.00,0), rapprezentanti l-valur ta' numru ta' oggetti mobbli proprjeta` tal-attur, u li qed jinzammu illegalment mill-konvenuta, wara li l-istess giet diversament interpellata sabiex tirritorna l-oggetti mobbli;
2. Bl-ispejjez u b'hekk il-konvenuta hi ngunta ghas-subizzjoni;

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet datata s-27 ta' Frar tas-sena 2004 li permezz taghha eccepjet is-segwenti:

1. Illi preliminarjament l-attur ghandu qabel xejn jiddikjara fuq liema dispost tal-ligi huwa qiegħed jibbaza l-azzjoni minnu interposta;
2. Illi l-azzjoni ntavolata mill-attur hija irrita u nulla stante illi fl-ewwel lok kien jehtieglu jikseb dikjarazzjoni illi l-oggetti illi l-valur tagħhom huwa qiegħed jirreklama mingħand l-eccipjenti huma tiegħu, jitlob ir-restituzzjoni tal-imsemmija oggetti mingħand l-eccipjenti u l-konsegwenti kundanna għall-hlas tal-valur tal-imsemmija oggetti f'kaz ta' inadempjenza da parti tal-eccipjenti biex tirrestitwixxi tali oggetti kif talvolta tigi ordnata tagħmel mill-qorti;
3. Illi b'kull rispettt din il-qorti, hija inkompetenti *`ratione materiae'* biex tisma' u tiddeciedi l-azzjoni attrici kif messha giet dedott kif fuq espost;
4. Illi fir-realta` l-azzjoni intavolata mill-attur hija irrita u nulla stante illi l-parti l-kbira tal-oggetti *`de quo agitur'* huma proprjeta' taz-zewg kontendenti flimkien mixtrija miz-zewg kontendenti flimkien fiz-zmien tal-konvivenza tagħhom u kwindi l-azzjoni illi messha tigi interposta hija wahda għar-reziliment tal-komunjoni ta' proprjeta` tal-imsemmija oggetti u d-

divizjoni tal-istess bejn il-partijiet, azzjoni li tezorbita mill-kompetenza ta' din l-Onorabbli Qorti *`ratione materiae`*;

5. Illi t-talba attrici hija nfondata fil-fatt u fid-dritt stante, kif fuq espost il-parti l-kbira tal-oggetti *`de quo agitur`* huma proprjeta' taz-zewg kontendenti flimkien;

6. Illi l-eccipjenti ghandha d-dritt li zzomm l-imsemmija oggetti bis-sahha tal-*`ius retentionis`* biex jaghmlu tajjeb ghal dak li hu dovut lilha mill-istess attur kemm in linea ta' okkupazzjoni tal-fond taghha ghal diversi snin, ghall-okkupazzjoni ta' zewg (2) *`garages`* appartenenti lill-genituri tal-eccipjenti, ghal spejjez inkorsi ghall-manutenzjoni tal-fuq imsemmi fond fiz-zmien illi dan kien okkpat mill-attur, ghal spejjez ta' manteniment tal-minuri Leon Spiteri, wild il-kontendenti, ghal spejjez ohra inkorsi mill-eccipjenti ghal-hajja fiz-zmien tal-konvivenza tal-kontendenti u ghal spejjez inkorsi ghaz-zamma fi stat tajjeb tal-oggetti posseduti mill-istess eccipjenti u li taghhom l-attur qed jirreklama l-hlas tal-valur;

7. Illi oltre dan, uhud mill-oggetti li l-attur qiegħed jirreklama l-hlas tal-valur taghhom minghand l-eccipjenti kienu nghataw mill-attur lill-istess eccipjenti b'titolu ta' donazzjoni, u ghalhekk it-talba attrici għall-hlas tal-valur ta' dawn l-oggetti hija nfondata fil-fatt u fid-dritt;

8. Illi f'kull kaz l-ammont reklamata mill-attur huwa wiehed ezagerat u eccessiv stante illi, fl-ewwel lok, certament illi l-oggetti *`de quo agitur`* ma jiswewx is-somma ta' erbat elef disa' mija u disghin Lira Maltin (LM4,990) reklamata mill-attur, fit-tieni lok, il-valur ta' dawn l-oggetti iddeprezza sostanzjalment kemm minhabba l-uzu u kif ukoll bit-trapass taz-zmien, u fit-tielet lok, il-valur ta' dawn l-oggetti naqas minhabba illi kien

hemm tnaqqis fil-prezz ta' dawn l-ogetti fis-suq hieles;

9. Salv eccezzjonijiet ulterjuri spettanti lill-eccipjenti skond il-ligi u b'riserva ta' eccezzjonijiet ulterjuri li jisghtu jinghataw in vista tal-ewwel eccezzjoni kif fuq dedotta;

Rat il-verbal datat is-6 t'Ottubru tas-sena 2004 li permezz tieghu r-rapprezentant legali tal-konvenuta rtira t-tielet (3) u r-raba' (4) eccezzjoni;

Semghet ix-xhieda prodotta;

Rat id-dokumenti esebiti;

Ezaminat l-affidavitijiet ipprezentati;

Rat it-talba tar-rapprezentant legali tal-konvenuta datata l-15 ta' Novembru tas-sena 2006, li permezz taghha talab il-hatra ta' espert tekniku biex jaghmel stima tal-valur reali ta' l-ogetti meritu ta' din il-kawza, (ara fol 178);

Rat l-opposizzjoni tal-kontro-parti;

Rat id-digriet taghha wkoll datat il-15 ta' Novembru tas-sena 2006 li permezz tieghu laqghet it-talba tal-konvenuta u hatret espert tekniku ghal dan il-ghan;

Rat ir-relazzjoni tal-perit tekniku;

Rat ir-rikorsi tal-konvenuta datati t-tnejn l-24 t'Ottubru tas-sena 2007 li permezz taghhom tablet kemm l-eskussjoni tal-perit tekniku kif ukoll li jinhatru periti addizzjonali, (ara fol 232 u 235 rispettivament);

Rat il-verbal taghha datat ukoll l-24 t'Ottubru tas-sena 2007, li permezz tieghu laqghet it-talba ghall-eskussjoni tal-perit tekniku minnha nominat;

Rat in-nota tal-konvenuta datata t-30 ta' Mejju tas-sena 2008, li permezz taghha resqet id-domandi taghha lill-espert tekniku riferit;

Semghet it-trattazzjoni orali tar-rapprezentanti legali tal-partijiet;

Ikkunsidrat:

Illi l-fatti rigwardanti t-talba attrici jistghu jigu sintetikament kompilati bil-mod segwenti:

1. Illi l-partijiet f'din il-procedura ghamlu mill-1998 sa l-2003 fi stat ta' konvenenza li fih l-attur kien l-uniku proveditur finanzjarju;
2. Illi dan l-istat jirrizulta wkoll li iggenera iben;
3. Illi l-attur isostni li tul dan il-perjodu ta' konvivenza hu xtara diversi oggetti kif jidher mill-prospett minnu ppreparat, (ara fol 26);
4. Illi dawn l-oggetti kienu ta' uzu komuni bejn il-partijiet;
5. Illi l-animu wara l-procedura odjerna istitwita mill-attur hi l-allegazzjoni tieghu li l-oggetti minnu ndikati fl-imsemmi prospett kienu "*ingustament*" mizmuma mill-konvenuta;
6. Illi wara t-terminazzjoni tal-konvivenza l-partijiet kienu kostretti jiffaccjaw il-problema ta' kif ser jaqsmu l-proprjeta` akkumulata bejniethom f'dan il-perjodu bl-attur jallega li l-konvenuta qed zzomm l-istess oggetti "*bhala pika*";
7. Illi ghalhekk l-attur hassu kostrett li jipprocedi bil-procedura odjerna biex jirriprendi l-pussess ta' l-oggetti de quo;

Ikkunsidrat:

Illi l-fatti skond il-konvenuta huma sintetikament is-segwenti:

1. Illi wara li l-konvenuta rrizultalha li kienet qed tistenna tarbija mill-attur, il-partijiet iddecidew li jikkonvivu;
2. Illi biex ikunu jistghu jaghmlu dan in-nanna tal-konvenuta ipprovdilhom abitazzjoni ghal dan l-iskop;
3. Illi biex pero', tkun tista' taghmel dan din in-nanna rrinunzjat ghall-kera li qabel kienet iddahhal meta tikri l-istess fond;
4. Illi l-konvenuta ssostni, kuntrarjament ghal dak sottintiz mill-attur, li hi kienet tikkontribwixxi finanzjarjament ghall-hajja komuni li l-partijiet kienu jippartecipaw fiha, billi hi kienet ta' *"waitress"* u ta' *"hairstylist"*, u b'hekk hi ukoll kienet tikkontribwixxi sewwa ghall-hajja komuni;
5. Illi di piu', stante li l-appartament residenzjali kien provdu lilhom min-nanna tal-konvenuta, peress li din ma kinitx tohdilhom kera dan kien ta' beneficcju ulterjuri ghat-tnejn;
6. Illi l-ogetti mixtrija f'dan il-perjodu, li huma effettivament il-kontenzjuz f'din il-kawza, gew fil-fatt mixtrija flimkien u ghall-uzu komuni u mhux kif allegat mill-attur li gew mixtrija esklussivament minnu biss;
7. Illi ghalhekk qed tirrespingi t-talbiet attrici;

Ikkunsidrat:

Illi l-vertenza odjerna hi l-ezempju klassiku ta' kawza odjuza, fejn wara li l-partijiet juzaw lil xulxin ghall-iskopijiet mohbija taghhom, jirritallaw bi

prepotenza u b'nuqqas ta' sens serju t'irguliya biex jipprovaw jissuperaw il-problemi psikologici li huma stess ikunu kkostruwew;

Illi nonostante l-ugiegh intern soffert mill-partijiet, inghataw l-opportunita` li wahedhom jipprovaw jasslu f'xi forma ta' kompromess ghall-vertenza li huma stess holqu;

Illi ghandu jinghad, li f'dawn il-kazijiet, din biss hi l-ahjar forma ta' gustizzja stante li tkun reciprokament accetata mill-istess partijiet u allura, zgur li tkun proporzjonata skond il-haqq;

Illi pero' l-opportunita` lilhom moghtija giet skartata b'hafna ghebusija inutili tal-qalb;

Ikkunsidrat:

Illi l-attur jibbaza t-talba tieghu fuq l-allegazzjoni li xtara l-oggetti wahdu u minn finanzia li jappartjenu esklussivament lilu;

Illi pero' din l-allegazzjoni ma gietx debitament ipprovata stante li anke l-konvenuta jidher li kkontribwiet b'mod kospikwu ghall-istess;

Illi di piu`, uhud mill-oggetti elenkati jidhru li huma ghall-uzu esklussiv ta' iben il-kontendenti u li allura, lanqas dan ma jaghmel sens li jigi mitlub mill-attur;

Ghaldaqstant stante li l-attur ma pprovax il-kaz tieghu skond il-ligi, takkolji l-eccezzjonijiet tal-konvenuta u tirrespingi t-talbiet ta' l-attur, bl-ispejjez kontra tieghu."

L-attur appella minn din is-sentenza biex jiddenuncja l-vizzju taghha b'dawn it-tliet motivi ta' aggravju:-

(1) Il-motivazzjoni ta' l-ewwel Qorti hi konceptita fuq assunzjonijiet arbitrarij u mhix lanqas bazata fuq l-ebda fatt jew evidenza li giet provvduta tul it-trattazzjoni tal-kawza;

(2) Il-konkluzjonijiet tas-sentenza huma f'kull kaz kontradittorji. Huwa jispjega dan il-motiv bl-affermazzjoni illi l-ewwel Qorti ma setghetx mill-banda l-wahda tghid illi hu ma pprovax il-kaz tieghu u fl-istess waqt u minn naha l-ohra ssostni illi l-konvenuta kkontribwiet ghall-akkwist ta' l-oggetti li taghhom hu kien qed jitlob il-valur taghhom minghand il-konvenuta;

(3) Fil-parti decizorja tas-sentenza l-ewwel Qorti b'mod generali tafferma li kienet qed tilqa' l-eccezzjonijiet kollha tal-konvenuta, ukoll dik allura, tal-*jus retentionis*. Ghal darba ohra, skond l-attur, l-ewwel Qorti ma qaletx jekk l-oggetti setghux jinzammu mill-konvenuta bis-sahha ta' dak il-jedd ta' retenzjoni;

Tnehihi certi kummenti esagerati u, alkwantu superfluwi, jidher li b'mod generalizzat l-ewwel Qorti ddisponiet mill-vertenza quddiemha b'dan ir-ragonament:-

(1) L-allegazzjoni ta' l-attur li xtara oggetti minn fondi proprji ma gietx ipprovata ghalix anke il-konvenuta kkontribwit ghalihom;

(2) Uhud mill-oggett elenkati fil-prospett esebit mill-attur huma ta' uzu esklussiv ta' iben il-kontendenti u lanqas dan ma jaghmel sens li jigu mitluba mill-attur;

In bazi ghal dan ir-ragonament u bl-akkoljiment ta' l-eccezzjonijiet kollha tal-konvenuta l-ewwel Qorti ghaddiet biex cahdet it-talba attrici;

Ma jistax ma jigix fl-ewwel lok osservat b'rifessjoni illi, tnehihi dawh l-eccezzjonijiet rinunzjati mill-konvenuta fl-udjenza tas-6 ta' Ottubru, 2004 (ara verbal a fol. 12), fost id-difizi taghha l-konvenuta ssollewat ukoll eccezzjonijiet

ta' indoli legali, fosthom l-irritwalita ta' l-azzjoni (it-tieni eccezzjoni), il-*jus retentionis* (is-sitt eccezzjoni) u d-donazzjoni ta' certi oggetti li hi tghid li saru lilha mill-attur fiz-zmien tal-konvivenza (is-seba' eccezzjoni). Fit-tieni lok lanqas ma jista' jisfuggi illi l-ewwel Qorti injorat jew skartat diversi elementi ta' provi li, minn izjed u minn anqas, kellhom, ghal skop ta' haqq u ta' ekwita, jittiehdu in konsiderazzjoni fir-raggungiment tar-*ratio decidendi*;

Is-senjalazzjonijiet saljenti ta' l-elementi komplessivi tal-provi qed jigu hawn taht brevement riprodotti:-

(1) L-attur irrikjama ghandu diversi oggetti fil-pussess tal-konvenuta li hu jallega li gew minnu mixtrija fiz-zmien tar-relazzjoni maghha, jew, altrimenti l-korrispettiv taghhom. L-elenku ta' dawn l-oggetti jinsab fi prospett a fol. 26 flimkien ma' whud mir-ricevuti relattivi attestanti l-akkwist taghhom. Ara Affidavit ta' l-attur a fol. 17;

(2) Il-konvenuta tikkontesta lill-attur li l-oggetti jappartjenu kollha lilu u ssostni, invece illi la hi kienet tahdem u l-affarijiet inxtraw flimkien, l-attur "ma jistax jippretendi li jiehu kollox hu" (ara Affidavit taghha a fol. 108). Hi tkompli tiddikjara illi ankorke l-attur kellu dritt ghal valur ta' l-oggetti, gjaladarba dawn kienu akkwistati snin qabel, huwa ma jistax jippretendi li jithallas ta' oggett gdid. Ukoll, il-konvenuta tikkontendi illi whud mill-oggetti pretizi mill-attur gew lilha donati minnu bhala rigali fil-kors tal-konvivenza; ad ezempju, l-qtates tar-razza (li, incidentalment, skond Nota u dokumenti relattivi a fol. 236 mietu fil-waqt tal-kawza miexja), u s-"*slendertone*";

(3) L-istess konvenuta ppretendiet ukoll li ghandha zzomm uhud mill-oggetti ta' natura fissa u ta' bzonn kostanti ghaliha u ghall-iben komuni. Fl-istess waqt iddikjarat ukoll, bl-ispecifikazzjoni ta' lista, liema kienu daww l-oggett li hi kienet lesta li tirritorna lill-attur. Effettivament, u fil-mori tal-gudizzju, il-konvenuta ghaddiet biex tiddepozita dawn l-oggetti taht l-Awtorita` tal-Qorti (ara Cedola Numru 552/06 a fol. 173) u dan, skond ma

jinghad fl-istess Cedola, “ghas-saldu tal-pretensjonijiet tieghu u bhala divizjoni ta' l-oggetti komuni”;

(4) Fuq il-proposta tal-konvenuta l-ewwel Qorti nnominat espert stimatur biex jivvaluta l-oggetti dettaljati fil-prospett esebit mill-attur. Ara r-rapport relativ a fol. 184;

Premess dan, huwa l-kaz li din il-Qorti taghmel il-konsiderazzjonijiet li gejjin:-

(1) Fl-esposizzjoni ta' l-izvolgiment tal-process huma mankanti certi fatti rilevanti bhal dawk appena senjalati, u li minnhom, kieku esposti, wiehed seta', bi kjarezza u certezza sufficjenti, jiddezumi liema kienu dawk l-elementi tal-vicenda processwali li l-Qorti kellha tiehu fir-rigward ghall-fini tad-decizjoni taghha. Dan in-nuqqas gab b'konsegwenza illi l-ewwel Qorti ma rragonatx dwarhom, la b'motivazzjoni ta' fatt u wisq anqas ta' dritt, kif hekk kien jimmeritahom certi eccezzjonijiet imqanqla mill-konvenuta. Ghal din il-Qorti din l-ommissjoni ta' l-elementi l-aktar essenzjali tal-kontestazzjoni, sew fl-esposizzjoni tal-fatti kif ukoll fil-parti motivata tas-sentenza, kienet timpedixxi li jkunu maghrufa sew u kif jixraq dawk l-elementi konsiderati jew presupposti mill-Qorti fid-decizjoni taghha;

(2) Naturalment, il-Qorti mhix qed tghid illi l-fatti kellhom jigu riprodotti fl-intier taghhom. Trid tfisser biss illi, almenu, kellu jigi rijassunt b'mod konciz il-kontenut sostanzjali tal-kontroversja bl-indikazzjoni ta' l-elementi essenzjali, kompriz dawk fuq riportati minn din il-Qorti;

(3) Proprju, ir-razzjonalita` tal-motivazzjoni ghal liema jirreferi l-Artikolu 218 tal-Kapitolu 12 jimplika r-raffront bejn ir-regonament tal-Qorti u r-rizultanzi probatorji. Meta allura, kif inhu l-kaz hawnhekk, dawn ir-rizultanzi ma jkunux riflessi sew jew ikunu bin-nieqes, il-motivazzjoni ma tistax hlief tkun wahda insufficjenti u, allura wkoll, wahda ta' deficjenza obbjettiva tal-kriterju logiku segwit mill-gudikant ghall-formazzjoni tal-veru konvinciment tieghu;

(4) In-nuqqas fil-kaz prezenti mhux wiehed sempliciment ta' forma imma hi apparenti bosta l-lezjoni konkreta għall-interessi ta' l-attur appellant fl-ambitu ta' l-assjem tal-provi u, l-aktar, dik tal-koncessjoni da parti ta' l-istess konvenuta li tirrestitwixxi certi oggetti lill-attur u minnha wkoll hekk depozitati taht l-Awtorita` tal-Qorti. Koncessjoni din li, sfortunatament, l-ewwel Qorti injorat għal kollox fuq il-premessa ta' l-eżistenza tal-“pika”, anke jekk dwarha jkollu jigi accettat illi, spiss drabi, din jista' jkollha wkoll, ftit jew wisq, il-piz tagħha;

(5) Taht dan il-profil huwa diffiċli li din il-Qorti taderixxi ma' l-affermazzjoni generalizzata ta' l-ewwel Qorti illi l-attur ma pprovax, anke kieku stess in parte l-kaz tiegħu, Fatt dan li l-Qorti thoss li għandu għalissa jithalla impregudikat għal stharrig aktar approfondit mill-ewwel Qorti li lilha ser ikollu jigi rimess il-process, sew għall-għarbiel ta' l-elementi essenzjali ta' fatt kif ukoll għall-motivazzjonijiet tal-principji tad-dritt. Tillimita ruhha f'dan l-istadju biex tghid illi fl-atti jezistu elementi probatorji bizzejjed li ma kellhomx jiggustifikaw il-parti decizorja tas-sentenza kif mill-ewwel Qorti kkoncepita.

Għal dawn il-motivi din il-Qorti qed tilqa' l-appell, tannulla s-sentenza appellata u tirrimetti l-atti lura lill-ewwel Qorti għal konsiderazzjoni minnha tal-provi kollha in atti u għad-decizjoni minnha skond il-ligi. Fic-cirkostanzi l-ispejjez ta' din il-procedura jibqgħu bla taxxa bejn il-partijiet. Dawk ta' l-ewwel istanza jibqgħu sopportabbli skond il-gudizzju finali ta' l-ewwel Qorti wara d-debita rikonsiderazzjoni tal-kaz.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----